

Mjölkavkastning, juverhälsa och reproduktion i mjölkbesättningar med låg och hög grovfoderandel

Annie Hägglund

Institutionen för kliniska vetenskaper

Handledare

Karin Alvåsen (huvudhandledare), Rebecca Danielsson, Pernilla Tidåker och Nils Fall

Agenda

- Nuvarande läge för mjölkproduktion i Sverige
- Globala utmaningar och ökad sårbarhet
- Projektbakgrund och vad low-input-system
- Inklusionskriterier för deltagare i studien
- Resultat
- Slutsatser

Nuvarande utveckling i Sverige

- Färre men större besättningar
- 3–5 % av mjölkproducenterna lägger ner varje år
- Antalet mjölkkor minskar över tid
- Andelen ekologiska mjölkkor har minskat från 19 % till 11 % sedan 2021
- Utmärkta förutsättningar i Sverige – men otillräcklig lönsamhet

Källa: Jordbruksverket (2026). Ekologisk djurhållning 2025, Jordbruksverket (2026). *Antal nötkreatur i december 2025* Krojegård (2026), ATL.

MARKNAD UPPDATERAD: 9 OKTOBER KOMMENTERA · 1 KOMMENTAR

Dråpslag för eko: Arla säger upp kontraktet med 29 gårdar

Fortsatt svag efterfrågan på ekologiska mejeriprodukter orsakade onsdagens tuffa besked: Arla säger upp kontrakten med 29 ekoproducenter.

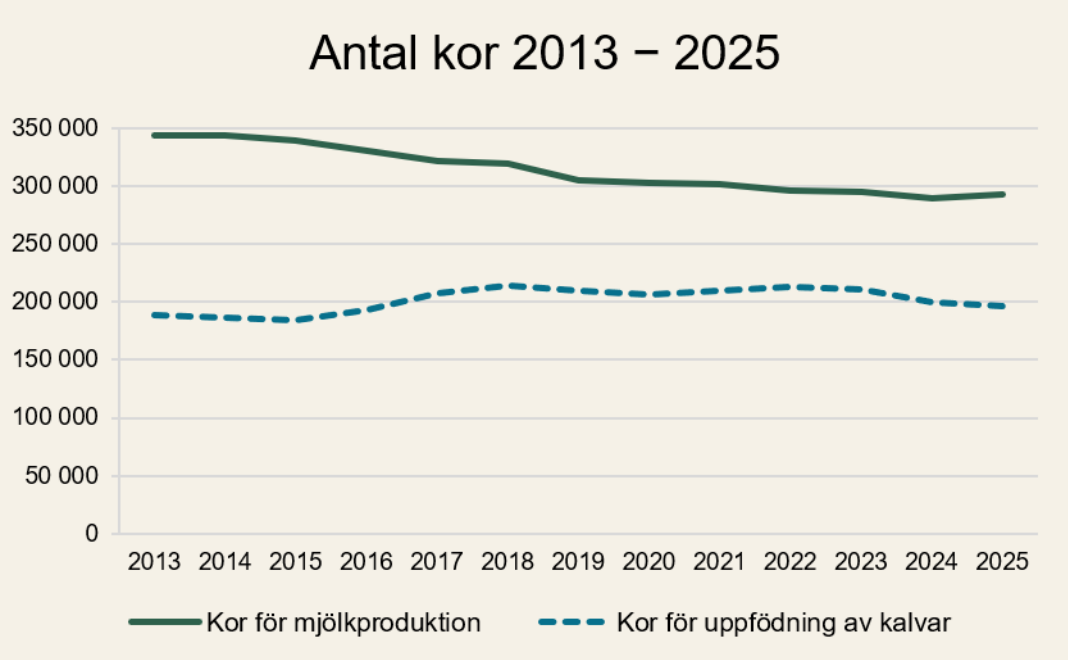
- Vi behöver säkra balansen mellan tillgång och efterfrågan, säger Max Wallenberg, presschef på Arla.

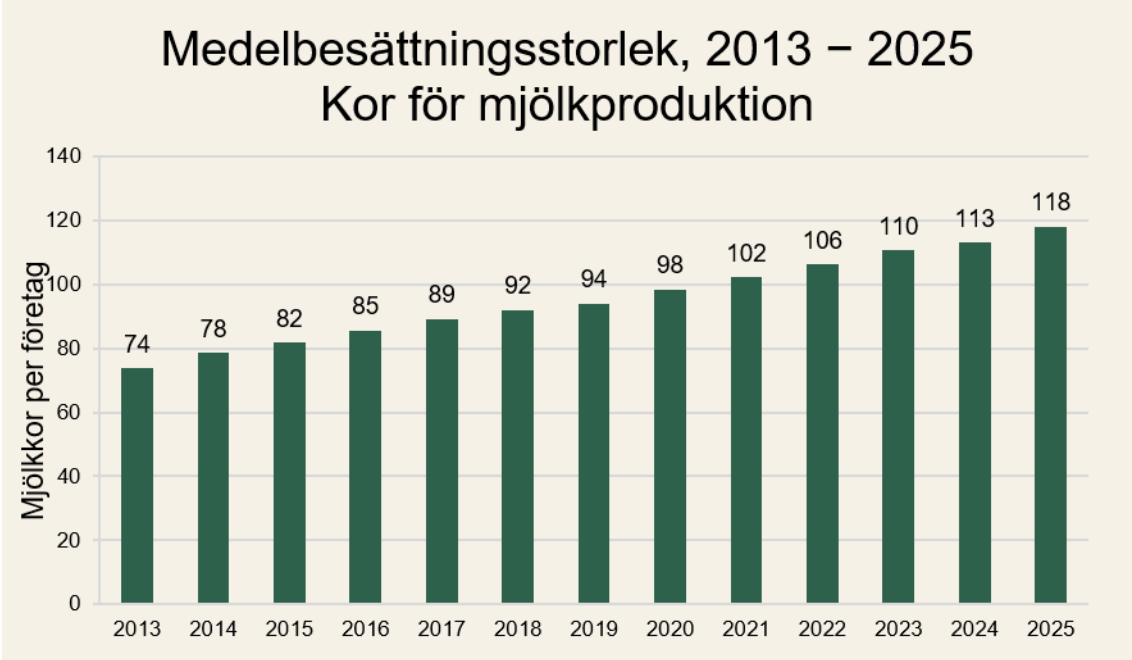
TEXT
Therese Krojegård

Arla har sagt upp kontraktet med 29 ekomjölkgårdar. Dålig efterfrågan på ekovaror och den geografiska placeringen på gårdarna är orsaken. FOTO: CECILIA PERSSON

Nuvarande utveckling i Sverige

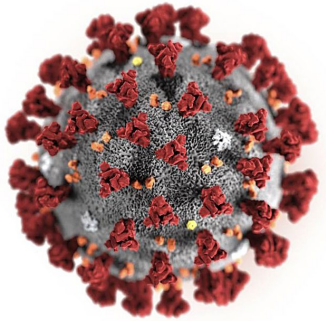

Källa: Jordbruksverket (2026). Ekologisk djurhållning 2025.

Globala händelser påverkar vår livsmedelsförsörjning

- Covid-19-pandemin: blottlade svagheter i de globala leveranskedjorna.
- Krig i Europa: exempelvis Rysslands invasion av Ukraina.
- 2025: handelskrig och nya tullar från USA.
- 2026: kriget i Iran leder till störningar i energi- och transportsystem.
- Brist på kritiska resurser: foder, bränsle och läkemedel.
- Ökad osäkerhet och instabilitet på marknaden.

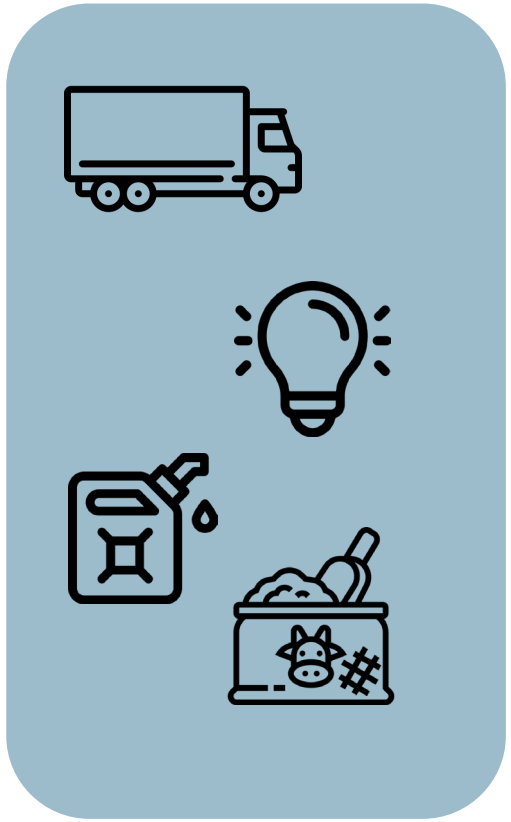

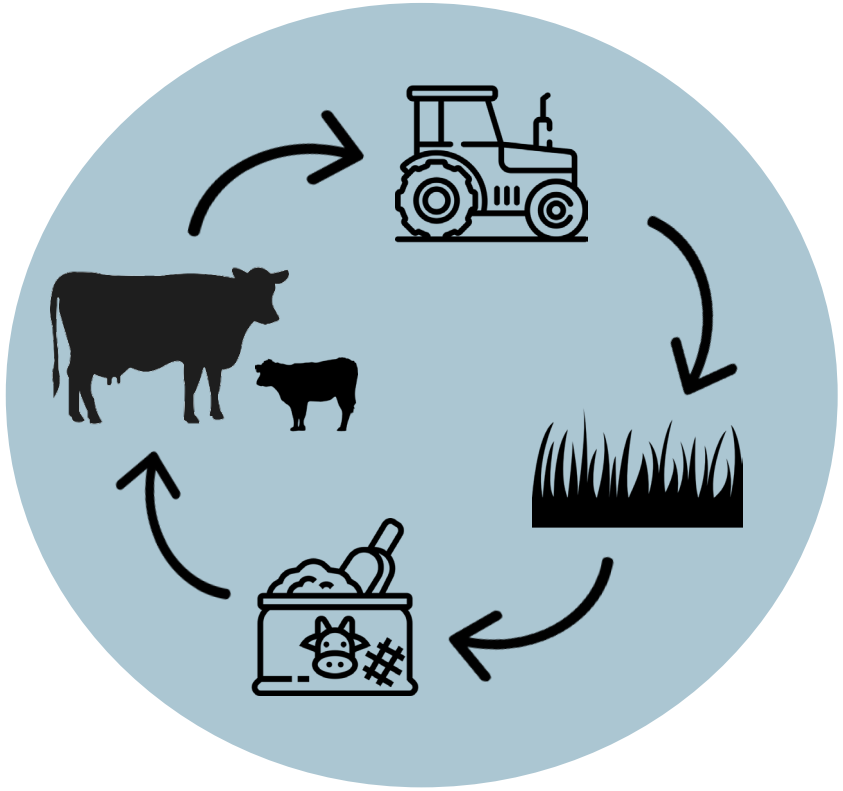

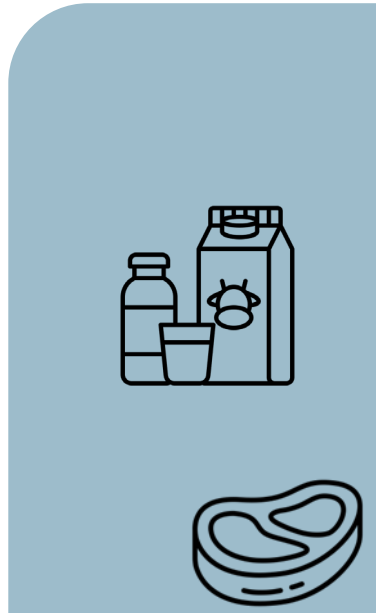
Externa input

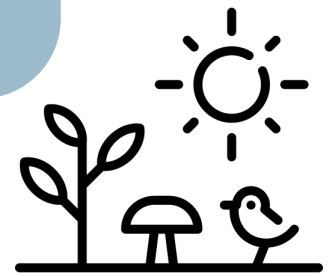

Produktions process

Resultat

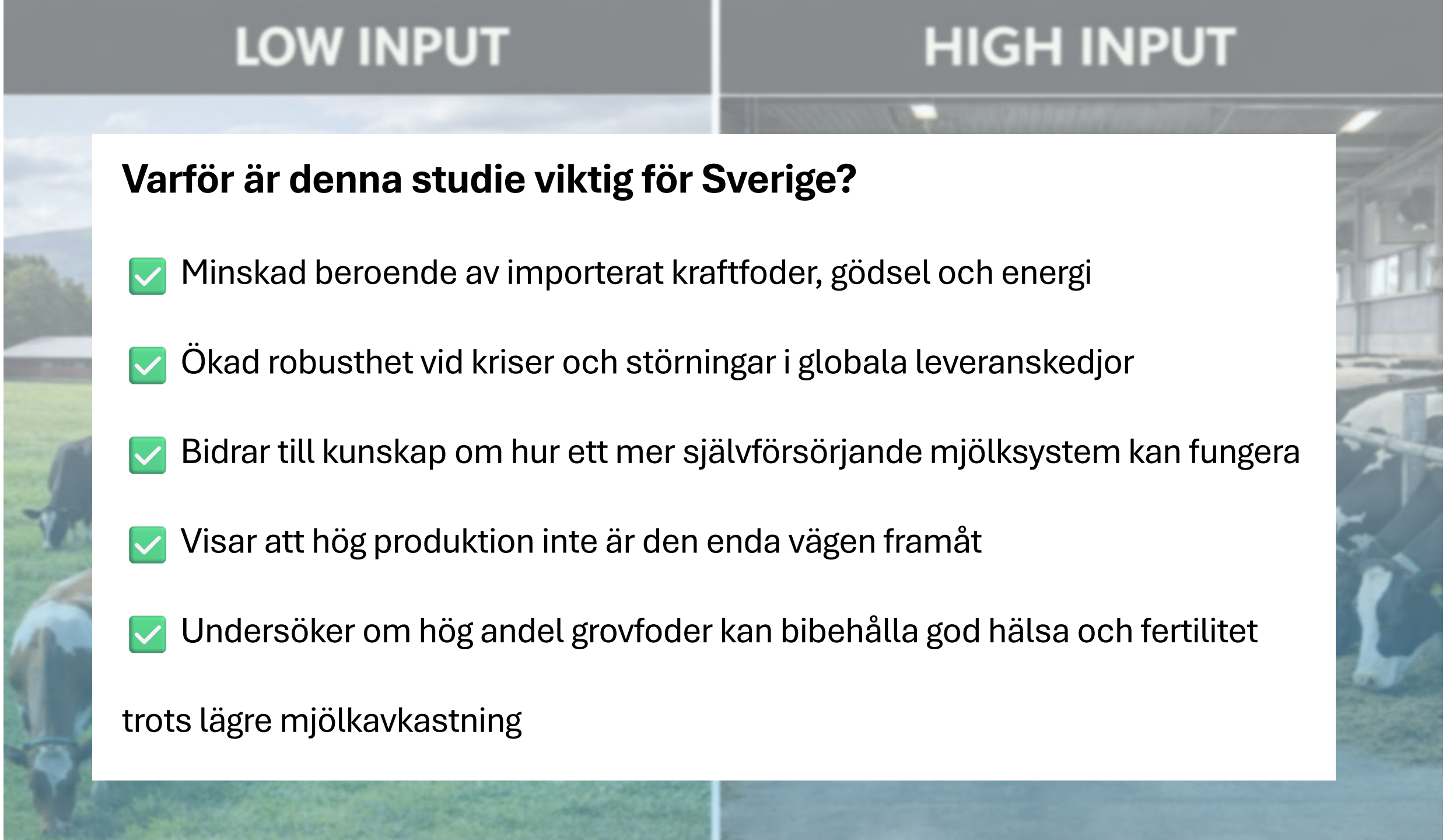

Hög grovfoderandel och principerna bakom Low input-produktion

Vad är ett low-input system?

- Större användning av egenproducerat foder
- Mindre beroende av inköpt kraftfoder
- Lägre användning av externa insatsvaror, såsom gödsel och energi
- Ökad självförsörjning i produktionen

- En hög grovfoderandel innebär generellt en större användning av egenproducerat foder och ett mindre beroende av inköpta insatsvaror, vilket är centrala principer inom low-input-produktion.

Varför är denna studie viktig för Sverige?

✅ Minskad beroende av importerat kraftfoder, gödsel och energi

✅ Ökad robusthet vid kriser och störningar i globala leveranskedjor

✅ Bidrar till kunskap om hur ett mer självförsörjande mjölksystem kan fungera

✅ Visar att hög produktion inte är den enda vägen framåt

✅ Undersöker om hög andel grovfoder kan bibehålla god hälsa och fertilitet

trots lägre mjölkavkastning

1

Mjölkavkastning, juverhälsa och reproduktion vid hög respektive låg grovfoderandel

Generell hälsa och livslängd i mjölkbesättningar med låg respektive hög grovfoderandel

Strategier, drivkrafter och hinder för svenska mjölkproducenter i produktionssystem med låg grovfoderandel

Effekterna av mjölkproduktionssystem med låg grovfoderandel på gårdarnas ekonomi och miljöprestanda

Livestock Science
Volume 313, November 2026, 106043

Milk yield, udder health and reproductive performance in dairy herds with low and high forage proportion

Annie Hägglund [a], Nils Fall [a], Rebecca Danielsson [b], Pernilla Tidåker [c], Karin Alvåsen [a]

Show more

Add to Mendeley Share Cite

https://doi.org/10.1016/j.livsci.2026.106043 Get rights and content View accessibility information

Under a Creative Commons license Open access

Mål studie 1

Att jämföra viktiga indikatorer för produktion, juverhälsa, reproduktion och besättningarnas egenskaper mellan svenska mjölkbesättningar med hög respektive låg andel grovfoder i foderstaten

Inklusionskriterier

1. **Hög grovfoderandel**
   >65% vallandel*

   Låg grovfoderandel
   <55% vallandel*

2. Med i **Växa's Kokontrollen**

*Beräknat på torrsubstans

Rekrytering

- **Rekrytering genom flera kanaler:**
  - **Telefonsamtal**
  - **Annonsering i relevanta Facebookgrupper**
  - **Sms-utskick via Arla Foods**
  - **Projektintervju publicerad i ATL (Lantbrukets Affärstidning)**

ANIMALIEPRODUKTION 28 DECEMBER 2024

Hon söker mjölkbönder till studie om lönsamhet

UPPSALA.

Större gårdar och ökad effektivitet framhålls ofta som lösningen på att stärka svensk mjölkproduktion. I en ny studie undersöker SLU om ett system med färre externa insatsvaror har potential att vara både mer hållbart och lönsamt. Nu söker forskarna mjölkföretagare som vill vara med i projektet.

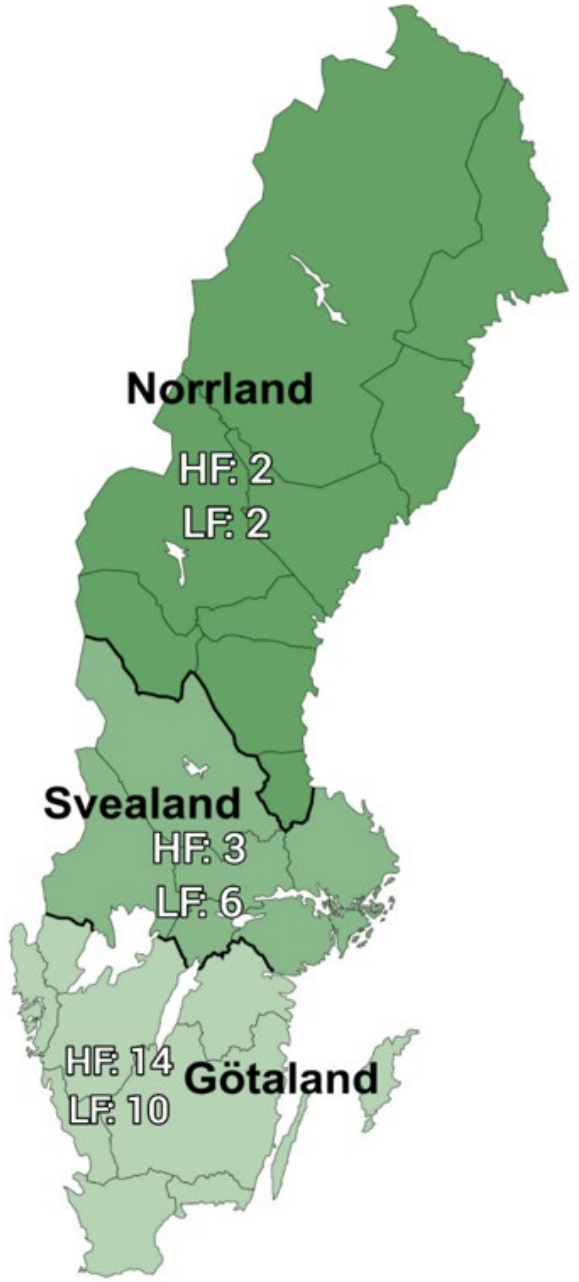
TEXT
Marcus Lagercrantz

- **Geografisk spridning: för att säkerställa representation från hela landet**
- **Gårdar med låg grovfoderandel: sex besättningar rekryterades via SLU:s Gigacow-projekt**

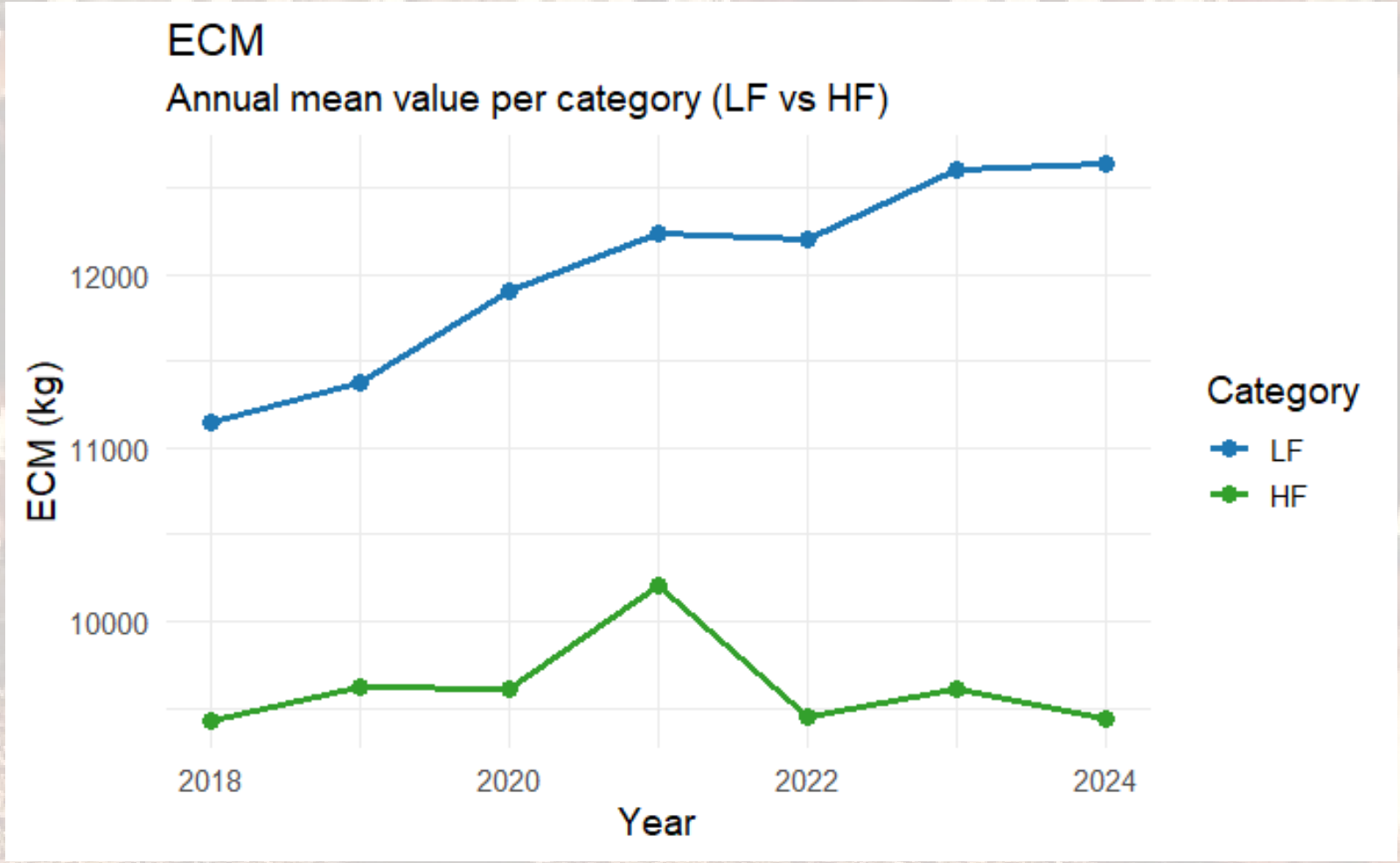
Beskrivande data

Variabel	Kategori	Hög grovfoderandel n = 19	Låg grovfoderandel n = 18
Produktionssystem	Konventionell	7	18
	Ekologisk	12	0
Besättningsstorlek (median)		76	177
Ras*	SH	7	10
	Övriga	12	8
37 Gårdar totalt			

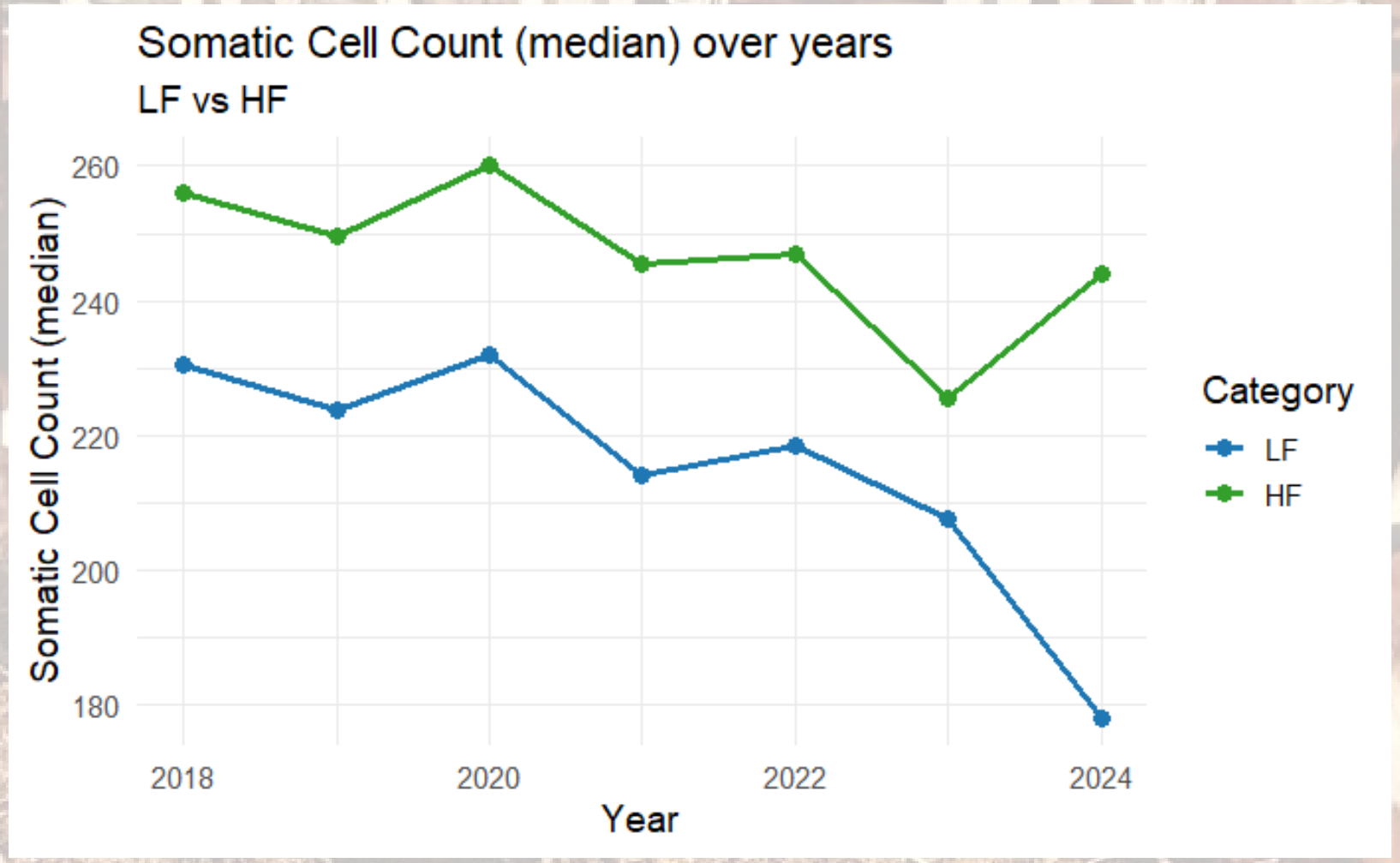
***Ras**: ≥70% Holstein = Holstein; Annars ”övriga”

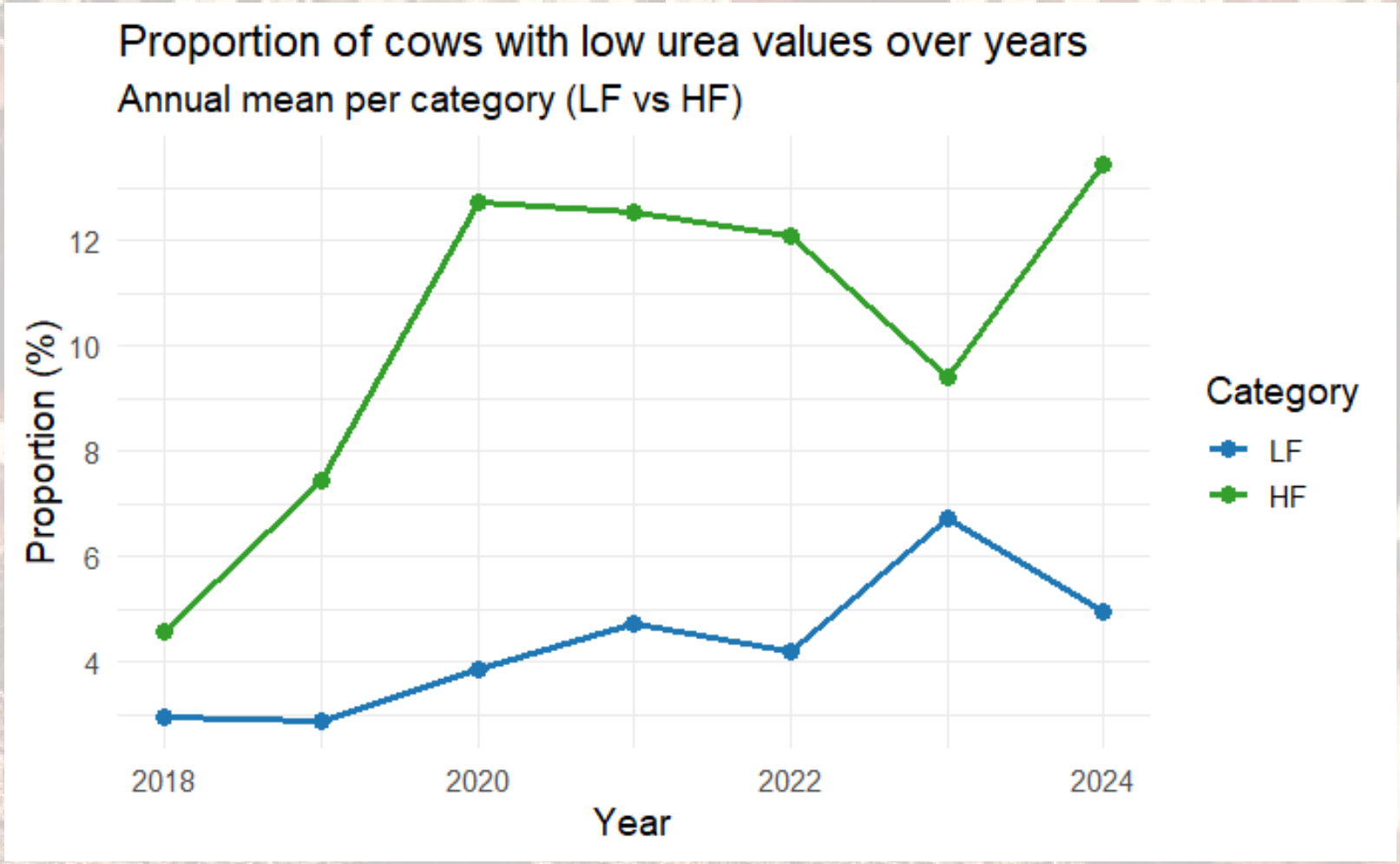
Resultat

ECM
Annual mean value per category (LF vs HF)
ECM (kg)
12000
11000
10000
2018
2020
2022
2024
Year
Category
LF
HF

Resultat

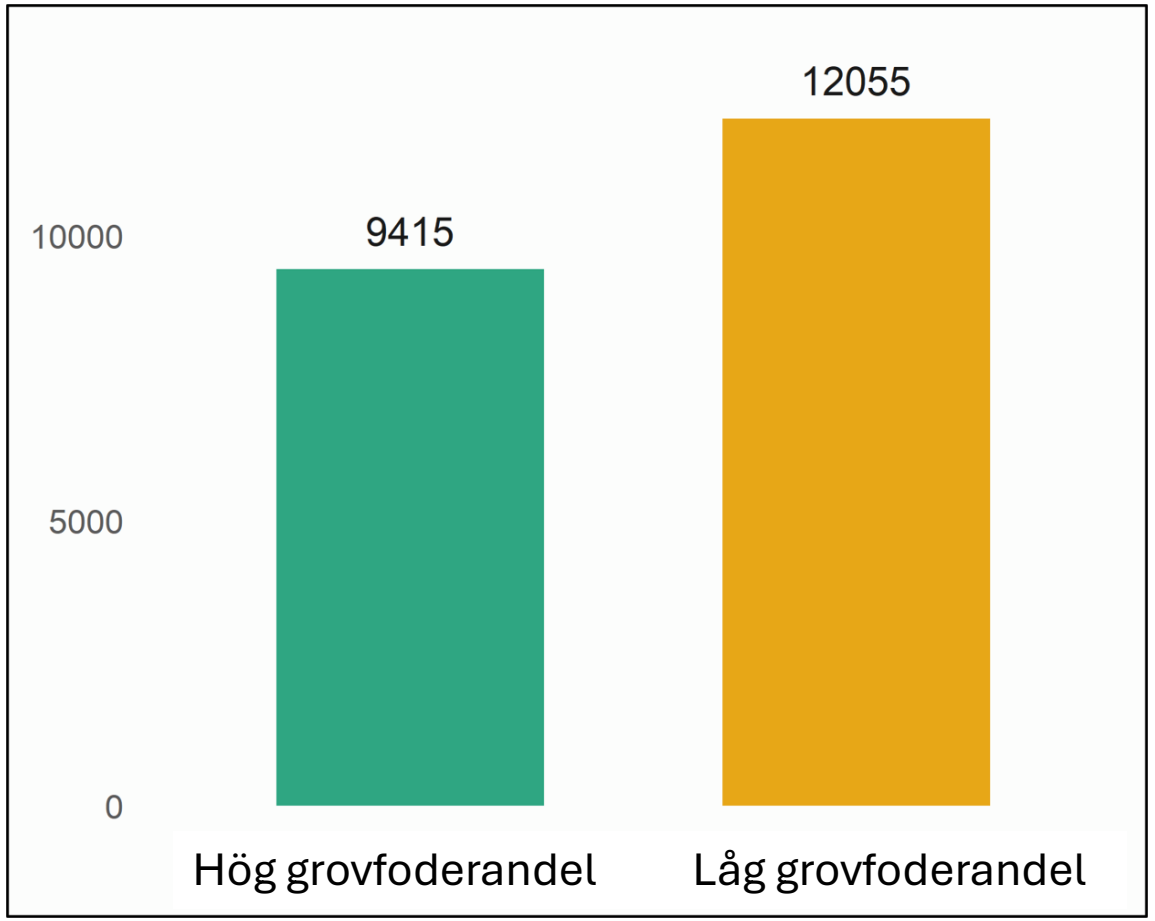

Somatic Cell Count (median) over years
LF vs HF
Somatic Cell Count (median)
260
240
220
200
180
2018
2020
2022
2024
Year
Category
LF
HF

Resultat

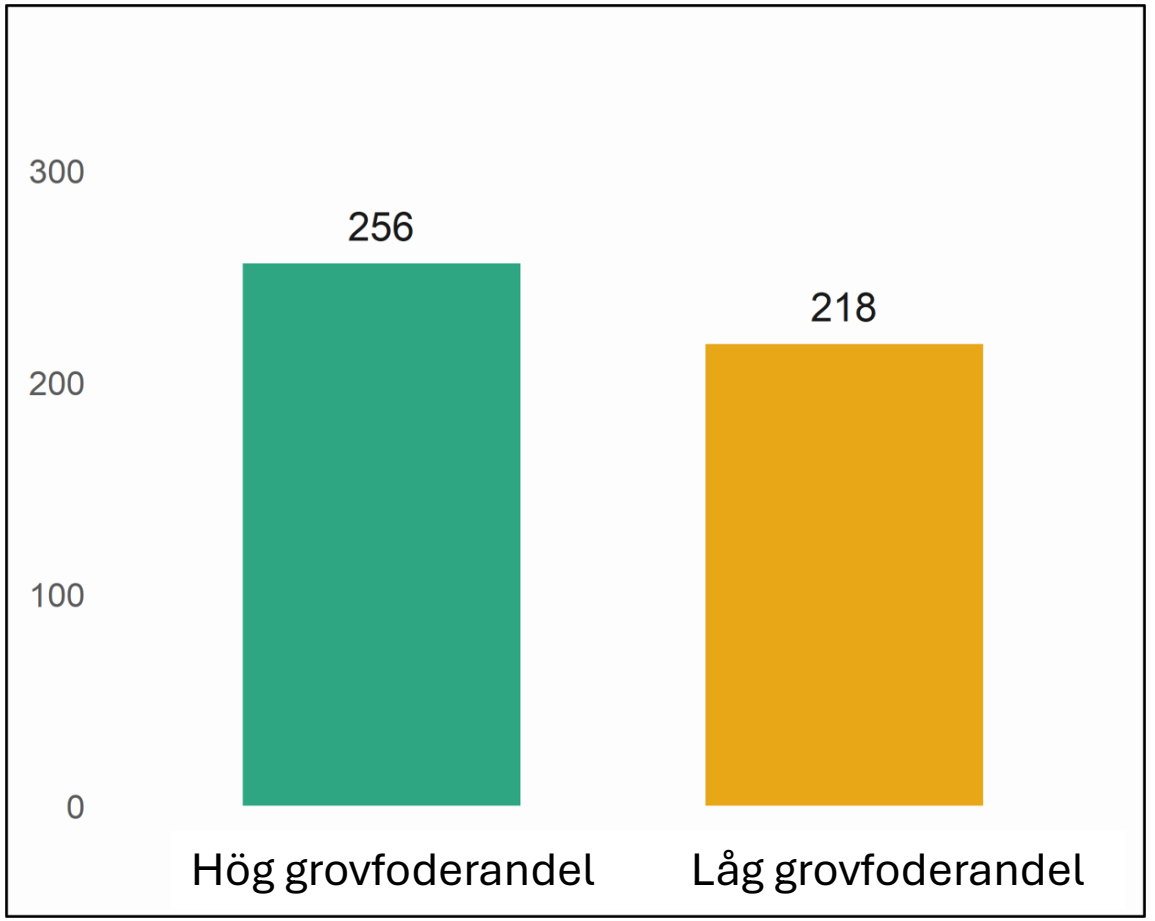

Urea är en indikator på hur mycket protein korna får via fodret

Mjölkavkastning (Kg ECM/ko/år)

Tankcelltal (10^3 cells/mL)

Resultat

- ✓ **Mjölkproduktion:** Besättningar med låg grovfoderandel hade högre mjölkavkastning (ECM)
- ✓ **Juverhälsa:** Inga statistiskt signifikanta skillnader i celltal (SCC) mellan grupperna
- ✓ **Reproduktion:** Liknande reproduktionsresultat i båda systemen
- ✓ **Ureavärden:** Besättningar med hög grovfoderandel hade signifikant fler kor med låga ureavärden.
- ✓ **Energibalans:** Ingen skillnad sågs i fett/protein-kvot mellan grupperna, vilket tyder på liknande energibalans på besättningsnivå.

Slutsats

Besättningar med hög grovfoderandel kunde upprätthålla god hälsa och reproduktion trots lägre användning av kraftfoder och även med lägre mjölkproduktion

1

Mjölkavkastning, juverhälsa och reproduktion vid hög respektive låg grovfoderandel

Generell hälsa och livslängd i mjölkbesättningar med låg respektive hög grovfoderandel

Strategier, drivkrafter och hinder för svenska mjölkproducenter i produktionssystem med hög grovfoderandel

Effekterna av mjölkproduktionssystem med låg grovfoderandel på gårdarnas ekonomi och miljöprestanda

1

Mjölkavkastning, juverhälsa och reproduktion vid hög respektive låg grovfoderandel

Generell hälsa och livslängd i mjölkbesättningar med låg respektive hög grovfoderandel

Strategier, drivkrafter och hinder för svenska mjölkproducenter i produktionssystem med hög grovfoderandel

Effekterna av mjölkproduktionssystem med låg grovfoderandel på gårdarnas ekonomi och miljöprestanda

1

Mjölkavkastning, juverhälsa och reproduktion vid hög respektive låg grovfoderandel

Generell hälsa och livslängd i mjölkbesättningar med låg respektive hög grovfoderandel

Strategier, drivkrafter och hinder för svenska mjölkproducenter i produktionssystem med hög grovfoderandel

Effekterna av mjölkproduktionssystem med låg grovfoderandel på gårdarnas ekonomi och miljöprestanda

TACK

Studien finansierades av Ekoforsk.

Vi vill tacka alla deltagande mjölkproducenter för deras värdefulla bidrag och besättningsdata, samt Växa Sverige för tillgång till nationella kokontrolluppgifter och SLU Gigacow-projektet för stöd vid rekrytering av besättningar.

References

Jordbruksverket (2026). Ekologisk djurhållning 2025. Jordbruksverket.

Jordbruksverket (2026). Antal nötkreatur i december 2025. Jordbruksverket.

Jordbruksverket (2024). En robust livsmedelsförsörjning i krig och kris – del 2: Beredskapslagring av insatsvaror till jordbruket (Rapport 2024:02). Jordbruksverket.

Krojegård, T. (2026). Dråpslag för eko: Arla säger upp kontraktet med 29 gårdar. ATL, 8 oktober 2026. Tillgänglig på: https://www.atl.nu/drapslag-for-ekomjolk-arla-sager-upp-29-gardar

Tack för att du lyssnat!